ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

23. října 2007 *

Ve spojených věcech C-11/06 a C-12/06,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutími Verwaltungsgericht Aachen (Německo) ze dne 22. listopadu 2005, došlými Soudnímu dvoru dne 11. ledna 2006, v řízeních

Rhiannon Morgan (C-11/06)

proti

Bezirksregierung Köln,

a

Iris Bucher (C-12/06)

proti

Landrat des Kreises Düren,

* Jednací jazyk: němčina.

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, G. Arestis a U. Lõhmus, předsedové senátů, P. Kūris, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, J. Klučka a A. Ó Caoimh (zpravodaj), soudci,

generální advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
vedoucí soudní kanceláře: B. Fülöp rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. ledna 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za R. Morgan P. Kreierhoffem, Rechtsanwalt,

— za I. Bucher K.-D. Kucznierzem, Rechtsanwalt,

— za Bezirksregierung Köln E. Frings-Schäfer, jako zmocněnkyní,

— za Landrat des Kreises Düren G. Beyßem, jako zmocněncem,

— za německou vládu M. Lummou, jako zmocněncem,

— za italskou vládu I. M. Braguglíou, jako zmocněncem, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— za nizozemskou vládu H.-G. Sevenster a M. de Mol, jakož i P. P. J. van Ginnekenem, jako zmocněnci,

— za rakouskou vládu C. Pesendorfer a G. Eberhardem, jako zmocněnci,

— za finskou vládu E. Bygglin, jako zmocněnkyní,

— za švédskou vládu A. Falk, jako zmocněnkyní,

— za vládu Spojeného království C. Gibbs, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s D. Andersonem, QC, a T. Wardem, barrister,

— za Komisi Evropských společenství M. Condou-Durande a S. Grünheid, jakož i W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 20. března 2007,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článků 17 ES a 18 ES.

2 Tyto žádosti byly podány v rámci dvou sporů jednak mezi R. Morgan a Bezirksregierung Köln (místní správní orgán v Kolíně nad Rýnem), a jednak mezi I. Bucher a Landrat des Kreises Düren (předseda okresního úřadu v Düren) ve věci jejich nároku na podporu na vzdělávání pro absolvování studia na vysoké škole mimo území Spolkové republiky Německo.

Vnitrostátní právní rámec

3 Ustanovení § 5 odst. 1 spolkového zákona o individuální podpoře na vzdělávání (Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung – Bundesausbildungsförderungsgesetz, dále jen „BAföG“) uvádí:

„Studentům uvedeným v § 8 odst. 1 bude poskytována podpora na vzdělávání, pokud denně z místa svého trvalého bydliště v tuzemsku navštěvují vzdělávací zařízení

v zahraničí. Za trvalé bydliště se ve smyslu tohoto zákona považuje místo, kde se nachází, nikoli pouze přechodně, těžiště vztahů dotyčné osoby, aniž by byla rozhodná vůle usadit se na tomto místě natrvalo; ten, kdo se na určitém místě zdržuje pouze z důvodu vzdělávání, nemá na tomto místě své trvalé bydliště."

4 Podle ustanovení § 5 odst. 2 BAföG:

„Studentům, kteří mají své trvalé bydliště v tuzemsku, bude poskytována podpora na vzdělávání pro navštěvování vzdělávacího zařízení nacházejícího se v zahraničí, pokud

[...]

3. je po alespoň jednoročním navštěvování tuzemského vzdělávacího zařízení ve vzdělávání pokračováno ve vzdělávacím zařízení v některém z členských států Evropské unie

a existují-li dostatečné jazykové znalosti. [...]"

5 Ustanovení § 8 odst. 1 BAföG zní následovně:

„Podpora na vzdělávání se poskytuje

1. německým občanům ve smyslu základního zákona,

[...]

8. studentům, kteří jakožto manželé či manželky nebo děti mají podle § 3 zákona o volném pohybu občanů Unie právo vstupu a pobytu na německém území, nebo jimž tato práva jakožto dítěti občana Unie nepřísluší pouze proto, že již dosáhli věku 21 let a od svých rodičů nebo jejich manželů či manželek nepobírají výživné,

9. studentům, kteří mají státní příslušnost jiného členského státu Evropské unie nebo jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru a kteří byli před začátkem vzdělávání zaměstnáni v tuzemsku;

[...]“

Spory v původních řízeních

Věc C-11/06

6 Po absolvování středoškolského studia v Německu strávila R. Morgan, německá státní příslušnice narozená v roce 1983, jeden rok ve Spojeném království jako au pair.

7 Od 20. září 2004 studovala aplikovanou genetiku na University of the West of England v Bristolu (Spojené království).

8 V průběhu měsíce srpna 2004 podala žádost u Bezirksregierung Köln, žalovaného v původním řízení, o přiznání podpory na vzdělávání z titulu svého studia ve Spojeném království, přičemž uplatnila zejména to, že na německém území není studium genetiky nabízeno.

9 Rozhodnutím ze dne 25. srpna 2004 byla tato žádost zamítnuta z důvodu, že R. Morgan nesplňuje podmínky uvedené v § 5 odst. 2 BAföG pro poskytnutí podpory na vzdělání z titulu studia ve vzdělávacím zařízení nacházejícím se mimo Německo. Zejména tím, že nepokračuje v jiném členském státě ve studiu navštěvovaném v Německu alespoň během jednoho roku, nesplnila podmínku uvedenou v bodě 3 tohoto ustanovení, podle kterého studium vykonávané mimo Německo musí být pokračováním vzdělávání absolvovaného během alespoň jednoho roku na německém území (dále jen „podmínka první fáze studia“).

10 Vzhledem k tomu, že správní odvolání podané R. Morgan proti uvedenému zamítavému rozhodnutí bylo rozhodnutím Bezirksregierung Köln ze dne 3. února 2005 rovněž zamítnuto, byla podána žaloba u předkládajícího soudu.

Věc C-12/06

11 Od 1. září 2003 I. Bucher, německá státní příslušnice, navštěvovala výuku ergoterapie na Hogeschool Zuyd de Heerlen (Nizozemsko), která se nachází v bezprostřední blízkosti německých hranic.

12 Až do 1. července 2003 bydlela I. Bucher u svých rodičů v Bonnu (Německo). Poté se spolu se svým druhem nastěhovala do bytu v Düren (Německo), který určila za své trvalé bydliště a ze kterého za účelem uvedeného studia dojížděla do Heerlen.

13 V průběhu měsíce ledna 2004 podala žádost u Landrat des Kreises Düren, žalovaného v původním řízení, o přiznání podpory na vzdělávání z titulu svého studia v Nizozemsku.

14 Tato žádost byla zamítnuta rozhodnutím ze dne 7. července 2004 z důvodu, že I. Bucher nesplňuje podmínky uvedené v § 5 odst. 1 BAföG. I. Bucher totiž měla založit své bydliště v příhraničním území pouze za tím účelem, aby vykonávala své odborné vzdělávání.

15 Vzhledem k tomu, že správní odvolání podané I. Bucher proti uvedenému zamítavému rozhodnutí bylo rozhodnutím Bezirksregierung Köln ze dne 16. listopadu 2004 rovněž zamítnuto, byla podána žaloba u předkládajícího soudu. Podle předkládajícího soudu I. Bucher nesplňuje ani podmínky uvedené v § 5 odst. 1 BAföG, ani podmínky vyplývající z § 5 odst. 2 bodu 3 tohoto zákona.

Předběžné otázky

16 Verwaltungsgericht Aachen si v souvislosti s žalobami R. Morgan a I. Bucher klade otázku, zda články 17 ES a 18 ES nebrání podmínkám, které jsou pro možnost získání podpory na vzdělávání z titulu studia v jiném členském státě než ve Spolkové republice Německo alternativně uvedeny v § 5 odst. 2 bodu 3 a v § 5 odst. 1 BAföG.

17 Za těchto podmínek se Verwaltungsgericht Aachen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky, z nichž první, která je společná pro oba spory v původním řízení, je jedinou otázkou položenou ve věci C-11/06:

„1) Brání volný pohyb zaručený občanům Unie články 17 ES a 18 ES tomu, aby členský stát v takovém případě, jako je projednávaný případ, odmítl poskytnout svému státnímu příslušníkovi podporu na vzdělávání určenou na vzdělávání, které se v celém rozsahu uskuteční v jiném členském státě s odůvodněním, že toto vzdělávání nepředstavuje pokračování minimálně jednoročního studia ve vzdělávacím zařízení nacházejícím se v tuzemsku?

2) Brání volný pohyb zaručený občanům Unie články 17 ES a 18 ES tomu, aby členský stát v takovém případě, jako je projednávaný případ, odmítl poskytnout podporu na vzdělávání svému státnímu příslušníkovi, který jako ‚přeshraniční' student absolvuje své studium v sousedním členském státě, s odůvodněním, že se zdržuje v německé obci, která se nachází v blízkosti hranic, pouze za účelem vzdělávání a toto místo pobytu není místem jeho trvalého bydliště?"

K předběžným otázkám

Ke společné otázce ve věcech C-11/06 a C-12/06

18 Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda články 17 ES a 18 ES brání takové podmínce, jako je podmínka první fáze studia. Tato podmínka tkví, jak vyplývá z předkládacích rozhodnutí, ve dvojí povinnosti podmiňující nárok na podporu na vzdělávání poskytovanou z titulu studia v jiném členském státě než v tom, kterého jsou studující žádající o tuto podporu státními příslušníky, jednak absolvovat vzdělávání během alespoň jednoho roku v tomto posledně uvedeném členském státě, a jednak pokračovat pouze v témže vzdělávání v jiném členském státě.

19 Rhiannon Morgan a Iris Bucher uplatňují zejména to, že z důvodu skutečnosti, že dotčená odborná vzdělávání, tedy aplikovaná genetika a ergoterapie, nejsou na německém území nabízena, jsou nuceny vzdát se podpory na vzdělávání v jiném členském státě poskytované na základě BAföG.

20 Německá vláda a žalovaní v původních řízeních tvrdí, že podmínka první fáze studia nepředstavuje omezení práva volného pohybu a pobytu upraveného v článku 18 ES, a podpůrně uplatňují, že pokud by takovéto omezení existovalo, je odůvodnitelné a přiměřené. Tento názor v podstatě sdílejí nizozemská vláda, rakouská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Komise Evropských společenství.

21 Podle italské, finské a švédské vlády představuje podmínka první fáze studia omezení volného pohybu občanů Unie. Italská vláda má na rozdíl od stanoviska švédské vlády v této souvislosti za to, že toto omezení není za okolností věcí v původních řízeních odůvodněno. Podle finské vlády je věcí předkládajícího soudu, aby posoudil, zda toto omezení může být odůvodněno objektivními důvody přiměřenými legitimně sledovanému cíli.

22 Je třeba připomenout, že jakožto německé státní příslušnice mají R. Morgan a I. Bucher postavení občanů Unie podle čl. 17 odst. 1 ES, a mohou se tedy případně dovolávat práv, která s tímto postavením souvisí, i vůči svému členskému státu původu (viz rozsudek ze dne 26. října 2006, Tas-Hagen a Tas, C-192/05, Sb. rozh. s. I-10451, bod 19).

23 Mezi situace spadající do působnosti práva Společenství patří situace týkající se výkonu základních svobod zaručených Smlouvou o ES, zejména situace spadající pod svobodu volného pohybu a pobytu na území členských států, kterou přiznává článek 18 ES (rozsudek ze dne 11. září 2007, Schwarz a Gootjes-Schwarz, C-76/05, Sb. rozh. s. I-6849, bod 87 a uvedená judikatura). Ve věcech v původních řízeních se dotčené podpory týkají právě studia v jiném členském státě.

24 V tomto ohledu je nejprve třeba upřesnit, že jak uvedla německá, nizozemská, rakouská, švédská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Komise, členské státy sice mají podle čl. 149 odst. 1 ES pravomoc, pokud jde o obsah výuky a organizaci svých vzdělávacích systémů, avšak nic to nemění na tom, že tato pravomoc musí být vykonávána za dodržování práva Společenství (viz v této souvislosti rozsudky ze dne 13. listopadu 1990, di Leo, C-308/89, Recueil, s. I-4185, body 14 a 15; ze dne 8. června 1999, Meeusen, C-337/97, Recueil, s. I-3289, bod 25; ze dne 7. července 2005, Komise v. Rakousko, C-147/03, Sb. rozh. s. I-5969, body 31 až 35, jakož i Schwarz a Gootjes-Schwarz, uvedený výše, bod 70), a zejména ustanovení Smlouvy týkajících se svobody volného pohybu a pobytu na území členských států, kterou přiznává čl. 18 odst. 1 ES (viz v tomto smyslu rozsudek Schwarz a Gootjes-Schwarz, uvedený výše, bod 99).

25 Dále je třeba poukázat na to, že vnitrostátní právní úprava, která znevýhodňuje některé státní příslušníky pouze proto, že využili své svobody pohybu a pobytu v jiném členském státě, představuje omezení svobod, které čl. 18 odst. 1 ES přiznává každému občanu Unie (viz rozsudky ze dne 18. července 2006, De Cuyper, C-406/04, Sb. rozh. s. I-6947, bod 39; Tas-Hagen a Tas, uvedený výše, bod 31, jakož i Schwarz a Gootjes-Schwarz, uvedený výše, bod 93).

26 Možnosti, které Smlouva otevírá v oblasti svobody pohybu občanů Unie, by totiž nemohly mít svůj plný účinek, pokud by státního příslušníka členského státu mohly od jejich využití odradit překážky pro jeho pobyt v jiném členském státě z důvodu právní úpravy jeho státu původu, která penalizuje skutečnost, že těchto možností využil (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 11. července 2002, D'Hoop, C-224/98, Recueil, s. I-6191, bod 31; ze dne 29. dubna 2004, Pusa, C-224/02, Recueil, s. I-5763, bod 19, jakož i Schwarz a Gootjes-Schwarz, uvedený výše, bod 89).

27 To je obzvláště důležité v oblasti vzdělávání s ohledem na cíle stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. q) ES a ve druhé odrážce čl. 149 odst. 2 ES, zejména na podporu

mobility studentů a učitelů (viz výše uvedené rozsudky D'Hoop, bod 32, a Komise v. Rakousko, bod 44).

28 V důsledku toho, pokud členský stát stanoví systém podpor na vzdělávání, který studentům umožňuje získat takovouto podporu v případě, že vykonávají studium v jiném členském státě, musí dbát na to, aby podmínky přiznání této podpory nevytvářely neodůvodněné omezení uvedeného práva pohybu a pobytu na území členských států (viz obdobně, pokud jde o článek 39 ES, rozsudek ze dne 17. března 2005, Kranemann, C-109/04, Sb. rozh. s. I-2421, bod 27).

29 V projednávaných případech je nesporné, že se na žalobkyně v původních řízeních, které začaly svá vysokoškolská studia v jiném členském státě než ve Spolkové republice Německo, vztahovala pro získání podpory na vzdělání podmínka první fáze studia, která ovšem platí pouze v případě studia vykonávaného mimo německé území.

30 Dvojí povinnost popsaná v bodě 18 tohoto rozsudku, která vyplývá z podmínky první fáze studia, je přitom z důvodu nevýhod v osobním životě, dodatečných nákladů, jakož i případných zdržení, která s sebou přináší, způsobilá odradit občany Unie od opuštění Spolkové republiky Německo za účelem studia v jiném členském státě, a tím od uplatnění jejich svobody volného pohybu a pobytu v tomto členském státě, kterou přiznává čl. 18 odst. 1 ES.

31 Skutečnost, že se student musí věnovat jeden rok studiu ve vzdělávacím zařízení nacházejícím se na německém území před tím, než může získat podporu na vzdělávání z titulu studia v jiném členském státě, je tedy způsobilá ho odradit od

toho, aby se následně vydal do jiného členského státu za účelem pokračování ve svém studiu. To platí o to více tehdy, jestliže v jiném členském státě není takovýto rok pro účely počítání délky studia uznán.

32 V rozporu s tím, co v podstatě tvrdí německá vláda, omezující účinky, které vyvolává podmínka první fáze studia, nejsou zejména pro ty, jejichž finanční zdroje jsou nejvíce omezené, ani příliš nejisté, ani příliš bezvýznamné na to, aby mohly představovat omezení svobody volného pohybu a pobytu na území členských států, kterou přiznává čl. 18 odst. 1 ES.

33 Takové omezení může být s ohledem na právo Společenství odůvodněné pouze tehdy, pokud se zakládá na objektivních hlediscích obecného zájmu, která jsou nezávislá na státní příslušnosti dotyčných osob, a je přiměřené cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem (viz výše uvedené rozsudky De Cuyper, bod 40; Tas-Hagen a Tas, bod 33, jakož i Schwarz a Gootjes-Schwarz, bod 94). Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že opatření je přiměřené, pokud je způsobilé zajistit uskutečnění sledovaného cíle a přitom nepřekračuje meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné (výše uvedený rozsudek De Cuyper, bod 42).

34 Argumenty předložené Soudnímu dvoru, které mají odůvodňovat podmínku první fáze studia, je třeba posoudit ve světle požadavků judikatury připomenuté v předchozím bodě.

35 Zaprvé podle Bezirksregierung Köln má být tato podmínka odůvodněna snahou o zajištění toho, že podpora na vzdělávání bude přiznána jen těm studentům, kteří jsou schopni své studium dokončit. Během jednání německá vláda rovněž zdůraznila, že uvedená podmínka má za cíl umožnit studentům prokázat svou vůli pokračovat a dokončit své studium úspěšně a rychle.

36 Není pochyb o tom, že cíl, kterým je zabezpečit, aby studenti dokončili své studium v krátkém čase, což rovněž přispívá zejména k finanční rovnováze vzdělávacího systému dotyčného členského státu, může představovat legitimní cíl v rámci organizace takovéhoto systému. Nicméně žádná ze skutečností předložených Soudnímu dvoru nedovoluje dojít k závěru, že by podmínka první fáze studia vykonaného v Německu jako taková byla nebo mohla být schopna zajistit dokončení studia dotyčnými studenty. Kromě toho se skutečnost, že ve sporech v původních řízeních byla uložena tato podmínka, jeví v rozsahu, v němž to v praxi může mít za následek prodloužení celkové doby studia, po kterou se podpora, o kterou se jedná v původním řízení, poskytuje, jako nekonzistentní s uvedeným cílem, a tudíž jako nevhodná k jeho uskutečnění. Takováto podmínka tedy nemůže být považována za přiměřenou sledovanému cíli.

37 Zadruhé německá vláda během jednání rovněž tvrdila, že podmínka první fáze studia má za cíl umožnit studentům ověřit si, zda při výběru svého studia učinili „správnou volbu".

38 Nicméně vzhledem k tomu, že si tato podmínka vyžaduje pokračování mezi alespoň jednoletým studiem v Německu a studiem v jiném členském státě, zdá se, že je nekonzistentní s uvedeným cílem. Tento požadavek pokračování je totiž nejen způsobilý odradit studenty od navštěvování, či dokonce jim zabránit v navštěvování, v jiném členském státě než ve Spolkové republice Německo jiného studia než toho, které vykonávali alespoň jeden rok na území Spolkové republiky Německo, ale může je tak odrazovat i od opuštění původně vybraného studia, pokud mají za to, že jim učiněná volba již nevyhovuje a chtěli by ve svém studiu pokračovat v jiném členském státě než ve Spolkové republice Německo.

39 Krom toho, pokud jde o studium, k němuž na německém území neexistuje ekvivalent, tento požadavek pokračování, na což poukázal i předkládající soud, nutí dotyčné studenty – mezi něž, jak vyplývá z bodu 19 tohoto rozsudku, žalobkyně ve věcech v původních řízeních tvrdí, že patří – vybrat si mezi úplným vzdáním se

studia, které plánovali uskutečnit v jiném členském státě, a úplnou ztrátou nároku na podporu na vzdělávání. Takováto podmínka tedy nemůže být považována za přiměřenou cíli, kterým je ulehčit dotyčným studentům zralý výběr studia, kterému se chtějí věnovat.

40 Zatřetí německá vláda krom toho během jednání tvrdila, že celkově vzato německý systém podpory na vzdělávání chce podporovat studium v jiných členských státech než ve Spolkové republice Německo. Dotyční studenti totiž, pokud splní podmínku první fáze studia, mohou získat podporu na vzdělávání o jeden dodatečný rok déle, pokud se za účelem dokončení svého studia na německém vzdělávacím zařízení vrátí do Německa, a rovněž mohou uplatňovat nárok na příspěvky na určité cestovní náklady a v určitých předem definovaných případech rovněž na zápisné a zdravotní pojištění.

41 V tomto ohledu postačuje konstatovat, že tyto stránky podpory, které jsou jistě užitečné pro studenty, kteří splnili podmínku první fáze studia, nemohou jako takové odůvodnit omezení práva na volný pohyb a pobyt stanoveného v článku 18 ES, které tato podmínka představuje zejména vůči studentům, kteří se vydají do jiného členského státu za účelem absolvování svého celého vysokoškolského studia, a neukončí proto své studium ve vzdělávacím zařízení nacházejícím se na německém území.

42 Začtvrté Bezirksregierung Köln, jakož i nizozemská a rakouská vláda uplatňují v podstatě to, že takové omezení, jaké vyplývá ze zavedení podmínky první fáze studia, může být odůvodněné zejména zájmem vyhnout se tomu, aby se podpora na vzdělávání poskytnutá z titulu absolvování celého studia v jiném členském státě, než je členský stát původu, nestala nepřiměřenou zátěží, která by mohla vést ke

všeobecnému snížení celkové úrovně příspěvků, které jsou v členském státě původu poskytovány z titulu studia. Švédská vláda a Komise mají za to, že je legitimní, aby se členský stát při poskytování podpory na vzdělávání ujistil, že dotyční studenti patří jednak obecně do jeho společnosti, a jednak do jeho systému vzdělávání.

43 Soudní dvůr zajisté uznal, že může být legitimní, aby členský stát za účelem vyhnutí se tomu, že se poskytování podpory směřující k pokrytí životních nákladů studentů pocházejících z jiných členských států stane nepřiměřenou zátěží, která by mohla mít důsledky pro celkovou úroveň podpory poskytované tímto státem, poskytoval takovou podporu pouze studentům, kteří prokázali určitý stupeň integrace do společnosti tohoto státu (rozsudek ze dne 15. března 2005, Bidar, C-209/03, Sb. rozh. s. I-2119, body 56 a 57).

44 Existuje-li riziko takovéto nepřiměřené zátěže, je v zásadě možné uplatnit podobné úvahy i v souvislosti s poskytováním podpory na vzdělávání členským státem studentům, kteří si přejí studovat v jiných členských státech.

45 Ve sporech v původních řízeních, na což předkládající soud v podstatě poukázal, přitom stupeň integrace do společnosti, který může členský stát legitimně požadovat, musí být v každém případě považován za prokázaný, protože žalobkyně v původních řízeních v Německu vyrůstaly a ukončily tam svoji školní docházku.

46 Za těchto podmínek se zdá, že podmínka první fáze studia, která vyžaduje, aby bylo vysokoškolské studium alespoň po dobu jednoho roku vykonáváno nejprve v členském státě původu, má v tomto ohledu příliš obecný a výlučný charakter. Nenáležitě totiž upřednostňuje prvek, který nezbytně neprokazuje stupeň integrace

do společnosti tohoto členského státu v době žádosti o podporu. Překračuje tak meze toho, co je nezbytné pro dosažení sledovaného cíle, a nemůže být tedy považována za přiměřenou (viz obdobně rozsudek D'Hoop, uvedený výše, bod 39).

47 Zapáté rakouská a švédská vláda, vláda Spojeného království, jakož i Komise poukazují na neexistenci koordinačních opatření mezi členskými státy v oblasti podpory na vzdělávání. Při neexistenci takovýchto opatření existuje riziko kumulace nároků, pokud by podmínka první fáze studia měla být odstraněna.

48 V tomto ohledu vláda Spojeného království jak ve svém písemném vyjádření, tak i během jednání uvedla okolnost, ze které vyplývá, že R. Morgan získala od orgánů Spojeného království z titulu svého studia na University of the West of England finanční podporu ve formě příspěvku na studijní poplatky a na pokrytí životních nákladů, jakož i půjčku.

49 Německá vláda k tomu během jednání při odpovědi na otázky položené Soudním dvorem uvedla, že § 21 odst. 3 BAföG obsahuje ustanovení, podle nějž se při výpočtu příjmu, který je rozhodný pro uplatnění tohoto zákona, musí zohlednit podpory na vzdělávání a jiná plnění téhož druhu, která byla případně získána z jiných zdrojů než podle ustanovení uvedeného zákona.

50 Podmínka první fáze studia naproti tomu nemá za cíl zamezit případným podporám stejného druhu získaným v jiném členském státě nebo je zohlednit. Nelze proto úspěšně tvrdit, že tato podmínka je sama o sobě způsobilá nebo nezbytná pro zabránění kumulace podpor.

51 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba odpovědět na otázku, která je společná pro oba spory v původních řízeních tak, že články 17 ES a 18 ES brání za takových okolností, jako jsou ty, které jsou dány ve věcech v původních řízeních, podmínce, podle níž pro získání podpory na vzdělávání poskytované z titulu studia v jiném členském státě než v tom, kterého jsou studenti žádající o tuto podporu státními příslušníky, musí být toto studium pokračováním vzdělávání absolvovaného během alespoň jednoho roku na území členského státu původu těchto studentů.

Ke druhé otázce ve věci C-12/06

52 Podle předkládajícího soudu bude žaloba podaná I. Bucher úspěšná v případě kladné odpovědi na otázku, která je společná pro obě věci v původních řízeních.

53 Vzhledem k tomu, že tato otázka byla zodpovězena kladně, není za těchto okolností nutné odpovídat na druhou otázku položenou ve věci C-12/06.

K nákladům řízení

54 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Články 17 ES a 18 ES brání za takových okolností, jako jsou ty, které jsou dány ve věcech v původních řízeních, podmínce, podle níž pro získání podpory na vzdělávání poskytované z titulu studia v jiném členském státě než v tom, kterého jsou studenti žádající o tuto podporu státními příslušníky, musí být toto studium pokračováním vzdělávání absolvovaného během alespoň jednoho roku na území členského státu původu těchto studentů.

Podpisy.